

Rapportage Start Fase 2 Antibioticavrije Pluimveeketen

In opdracht van InnovatieNetwerk,
2 Sisters Storteboom en Aviagen EPI
Juli 2013

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Voorbereiding	4
2. Vleeskuikenhouders als eerste aan de slag	6
3. Opfokkers, vermeerderaars en broederijen	14
4. Marktconcept	16
5. Conclusies en vervolg	17

Bijlage

Monitoring pluimveeketen (apart document)

Inleiding

InnovatieNetwerk heeft in opdracht van het Ministerie van EZ het Innovatieprogramma Antibioticavrije Ketens in uitvoering genomen. Samen met slachterij 2 Sisters Storteboom (2SS) en fokkerij Aviagen EPI is in 2012 voor de pluimveeketen een plan van aanpak voor Fase 2 ontwikkeld. In de nazomer van 2012 is de uitvoering hiervan ter hand genomen.

Enkele belangrijke leerpunten uit Fase 1 zijn als uitgangspunten in het plan van aanpak voor Fase 2 meegenomen. Daarbij gaat het om de volgende punten:

- Om de kennis over diergezondheid te bundelen, is samenwerking van de ondernemer met de dierenarts en mengvoervoerlichter nodig in een 'bedrijfsteam' waarin gezamenlijk aan een doelstelling wordt gewerkt.
- Bij de risicovolle momenten in het bedrijfsproces is het maken en naleven van 'protocollen' nodig vanuit het oogpunt van risicobeheersing.
- Naast bedrijfsvoering vormen kuikenkwaliteit en voerkwaliteit belangrijke aspecten in een productieketen zonder antibiotica. Hier zullen ketenpartners in een gezamenlijke aanpak grip op moeten proberen te krijgen.
- Er is een actieve ketenregisserende schakel nodig voor de gezamenlijke aanpak in de keten.
- Knelpunten die leiden tot antibioticagebruik blijken zich te focussen op enkele hoofdthema's. Voor de vleeskuikenhouderij en opfok zijn dit 'kreupelheid' (heupkopnecrose), 'uitval eerste levensdagen' (dooierrestontsteking) en 'verteringsproblemen' bij oudere kuiken. Bij de vermeerdering zijn dit 'naar topproductie brengen' (buikvliesontsteking), 'kreupelheid' (pootproblemen) en 'parasieten' (lintworm en bloedluisinfecties).

Missie en visie van 2 Sisters Storteboom

Gelet op het maatschappelijk debat over antibioticagebruik en de door de overheid gevraagde doelstellingen, streeft 2SS naar een voortvarende aanpak van de problemen. Grote uitdaging daarbij is het realiseren van samenwerking en meer transparantie tussen de partners in de gehele productieketen. Hiervoor is goed overleg nodig en tijd om hiernaartoe te groeien. 2SS zal zich als actieve ketenregisseur stevig inzetten voor de benodigde gezamenlijke aanpak om de problemen gezamenlijk op te lossen. De ambitie is het introduceren van een marktconcept met onbehandelde dieren als uitgangspunt.

Plan van aanpak Fase 2

In het plan van aanpak voor Fase 2 is veel tijd ingeruimd voor de voorbereiding omdat een goede voorbereiding een kritische succesfactor is voor het project. Er is een goede systematiek voor monitoring nodig en er zijn veel deelnemers die allen persoonlijk benaderd moeten worden over afspraken over het aanleveren van benodigde (aanvullende) informatie.

De samenwerking en afspraken met alle betrokken mengvoerbedrijven en dierenartspraktijken vormen tevens een belangrijk onderdeel in de voorbereiding. Ook met de betrokken broederijen moeten afspraken worden uitgewerkt ten behoeve van meer (transparantie op) kuikenkwaliteit. Met al deze betrokken ondernemers zijn afspraken nodig over ieders (aanvullende) inzet bij de aanpak en het realiseren van de doelstellingen. 2SS speelt een centrale coördinerende rol in de voorbereiding.

De pluimveehouders zullen allen met hun bedrijfsteam aan de slag gaan om stapsgewijs te proberen het antibioticagebruik naar nul te reduceren en om het aantal antibioticavrije koppels naar 100% te brengen. 2SS zal dit proces nauwgezet volgen en zal waar nodig samen met InnovatieNetwerk ondersteuning bieden om vragen op te lossen, problemen in kaart te brengen en zal proberen om met expertise knelpunten op te lossen. Er zal extra aandacht zijn voor de thema's 'kuikenkwaliteit', 'drinkwaterkwaliteit' en 'strooiselkwaliteit'. De in het plan van aanpak vermelde analyse voor ESBL's wordt niet meegenomen omdat budget hiervoor (nog) niet is gerealiseerd.

1. Voorbereiding

1.1. Organisatie deelname in gehele keten

Alvorens aan de slag te gaan, is er eerst overleg geweest en samenwerking gevraagd aan Aviagen EPI. Hieraan lagen diverse redenen ten grondslag. Om te komen tot een reductie van antibiotica is een innige samenwerking nodig tussen de verschillende schakels in de vleeskuikenkolom. In Nederland is er wel sprake van samenwerking tussen de verschillende partijen, maar een echte ketenvorming waarin één partij de gehele keten regisseert, is er tot op heden niet in Nederland. Als vanouds heeft de fokkerij in het eerste deel van de keten (opfok en vermeerdering) een belangrijke rol en daarom is hun hulp en expertise gevraagd voor dit deel. Aviagen EPI heeft haar hulp aangeboden en de plannen zijn verder gezamenlijk ontwikkeld. Daarnaast mag opgemerkt worden dat Aviagen EPI een marktaandeel heeft van ruim 80%.

Na de voorbereidende gesprekken met Aviagen is er contact geweest met twee mengvoerbedrijven, te weten De Heus uit Barneveld en De Hoop uit Zelhem. Met beide partijen heeft 2SS nauw contact. Ze hebben gezamenlijk meerdere vleeskuikenhouders onder contract. De rol van de mengvoerindustrie van ketenregisseur en contractgever was in het verleden groter dan vandaag de dag. Deze ontwikkeling is geleidelijk aan in gang gezet met een afnemende macht van de mengvoerindustrie, die zich inmiddels meer beperkt tot het produceren en leveren van goed voer. Contracten worden steeds vaker rechtstreeks tussen de verwerker en de vleeskuikenhouder afgesloten.

Naast de beide mengvoerbedrijven zijn er vier broederijen gekozen: Elshuis te Albergen, Lagerwey te Lunteren, Munsterhuis te Saasveld en Van Hulst te Veldhoven. Met opzet is er voor meerdere broederijen gekozen, om zo een zo breed mogelijk draagvlak te creëren. Lagerwey is met opzet meegenomen vanwege haar eerder opgedane expertise in de eerste fase. Alle broederijen wilden graag meewerken en waren eensgezind van mening dat de kwaliteit van het eendagskuiken afhankelijk is van veel factoren, waarvan er meer buiten hun invloedssfeer liggen dan erbinnen.

Gezamenlijk met de broederijen en Aviagen EPI zijn de vermeerderaars per broederij geselecteerd. Hierbij was het uitgangspunt dat ze of van De Heus of van De Hoop het mengvoer betrekken. Daar waar mogelijk is er ook rekening gehouden met de dierenartspraktijk. Per broederij zijn er vijf vermeerderaars geselecteerd.

Vervolgens zijn er 33 vleeskuikenhouders geselecteerd, waarvan 31 bedrijven hun deelname daadwerkelijk hebben toegezegd. Er is besloten om zo weinig mogelijk dierenartspraktijken mee te laten participeren. Hier is bewust voor gekozen omdat de dierenarts deelneemt in het bedrijfsteam van elk bedrijf. Pluimveepraktijk Noord en Oost functioneert als de dierenarts bij 14 vleeskuikenbedrijven en pluimveepraktijk Grover Driesland is de dierenarts bij 9 bedrijven. Er is vooraf niet gekeken naar het antibioticaverbruik van de deelnemers.

Het aantal vleeskuikenbedrijven, de verdeling ervan en de vermeerderingsbedrijven staan in Tabel 1 gerangschikt per broederij en per mengvoerbedrijf.

Tabel 1: Deelnemende bedrijven, verdeeld over broederijen en mengvoerbedrijven

	Vleeskuikenbedrijven					Vermeerderingbedrijven		
	De Heus	De Hoop	Totaal	Kuikens	Stallen	De Heus	De Hoop	Totaal
Elshuis	8	4	12	705.500	20	5	1	6
Lagerwey	1	1	2	346.000	11	1	2	3
Munsterhuis		10	10	600.000	21		6	6
Van Hulst	2	5	7	689.000	25	5		5
Totaal	11	20	31	2.340.500	77	11	9	20
Kuikens	1.118.500	1.222.000						
Stallen	34	43						

De opfok in Nederland is ‘verdeeld’ over enkele opfokorganisaties. Als vanouds wordt deze nog bestierd door de mengvoerindustrie. Ieder fokt op voor de vermeerderaars die ze ‘aan het voer’ hebben. De Heus heeft een eigen opfokorganisatie en fokt op voor de 11 genoemde vermeerderaars. De Hoop heeft zelf geen eigen opfok. De 9 vermeerderaars die van de Hoop voeren krijgen, worden door de Hendrix/ForFarmers-organisatie opgefokt. De beide organisaties hebben in overleg elk 4 opfokbedrijven benoemd die mee zullen doen aan het project.

1.2. Aanpak monitoring in gehele keten

Er is overleg geweest met broederij Lagerwey om inzicht te krijgen hoe fase 1 gestart is en welke overzichten ze gebruikt hebben voor de monitoring. Vanuit dit vertrekpunt is er overleg geweest met meerdere experts verbonden aan dit project en in overleg met de verschillende bedrijven zijn voor iedere schakel er 2 formulieren ontwikkeld. Zie bijlage.

Het eerste formulier is een basisformulier met veel info over het bedrijf, de stallen, enz. Het tweede formulier is een rapportage behorende bij de productiecyclus van het koppel in de stallen.

Ontwikkelingen kunnen zodoende worden gevolgd.

Alle deelnemers zijn zich terdege bewust van de huidige maatschappelijke discussie m.b.t. het antibioticagebruik in de veehouderij, en in de vleeskuikenhouderij in het bijzonder. Bereidheid om ‘mee’ te doen, was alom aanwezig. Erkend wordt dat gezamenlijk in de gehele keten informatie verzamelen en analyseren, voor alle schakels waarde heeft. Alle schakels vragen ernaar tussentijds de knelpunten te evalueren en vervolgens opnieuw te monitoren. Alle schakels werken mee aan het centraal verzamelen en analyseren van informatie bij 2SS.

Er is bewust voor gekozen om de knelpunten (deels) opnieuw te ‘ontdekken’ c.q. beschrijven, en niet om de knelpunten één op één over te nemen uit de rapportage van Fase 1 van het Innovatieprogramma. Door de knelpunten zelf te vinden, zal het werken aan de oplossingen voor de gevonden pijnpunten naar verwachting met meer overtuiging en uit vrije wil uitgevoerd worden door de verschillende partijen.

De monitoring is ingericht op het kunnen analyseren en volgen van 1) het bewust omgaan met antibiotica en 2) het verbeteren van de kwaliteit (gezondheid en robuustheid) van het eindagskuiken vanuit de gehele voorschakel, te beginnen vanuit de fokkerij.

2. Vleeskuikenhouders als eersten aan de slag

2.1. Aanpak start

Er is veel aandacht besteed aan de opstartfase met het bedrijfsteam bij de vleeskuikenhouders, met een strakke begeleiding vanaf de eerste rondes bij alle vleeskuikenhouders vanuit 2SS. Het doel is om eerst de basis (hygiëne, opvang eendagskuikens, water en klimaat) zo spoedig mogelijk op orde te krijgen, om vandaaruit de sterktes en zwaktes per bedrijf te kunnen definiëren. Na drie rondes wordt de voortgang geanalyseerd en wordt een plan van aanpak per bedrijf gedefinieerd.

De kritische basispunten die van belang zijn voor de diergezondheid krijgen bij de opstartfase speciale aandacht. Deze basisthema's zijn:

- *Hygiëne*
 - o Wijze van reinigen en ontsmetten, welke producten er gebruikt zijn, et cetera
 - o Extra aandacht voor reiniging van het waterleidingsysteem

- *Opvang van de eendagskuikens*
 - o Kwaliteit kuikens
 - o Kuikenopvang (protocol van Aviagen EPI) uitgereikt en besproken met de teams
 - o Temperatuur kuikens, stal, strooisel
 - o Rapportage vanuit de broederij
 - o Terugrapportage aan de broederij
 - o Eerste voer verstrekken, hoe veel en hoe vaak

- *Water*
 - o Welke waterbehandelingen
 - o Wateronderzoek naar verschillende parameters
 - Extra onderzoek naar Tetracycline- en Quinerolonen-resten
 - o Waterkwaliteit is een belangrijke parameter voor een gezond kuiken

- *Klimaatmetingen*
 - o CO₂, NH₃
 - o Strooiselcondities (tevens welzijnsparemetrie)
 - o Windsnelheidsmetingen

- *Technische kengetallen*
 - o VKI-informatie
 - o Eventueel ingezette antibiotica, dagdosering per dierjaar (dd/dj)
 - o Slachterij-informatie
 - o Groei- en voederconversiecijfers per stal

Na de opstartfase zal het bedrijfsteam van elk bedrijf op basis van de terugkoppeling van 2SS een analyse van de knelpunten op het bedrijf maken, en zal gezamenlijk een plan van aanpak worden opgesteld. Voor een antibioticavrije productie in de pluimveeketen is een kwaliteitsontwikkeling nodig bij alle direct betrokkenen – de pluimveehouder, de dierenarts en de mengvoerspecialist. Deze laatste twee zijn degenen die de eerstelijnsvoorlichting verzorgen en die daarmee het dichtst bij de pluimveehouder staan.

2.2. Nulmeting

Alle relevante gegevens uit de monitoring komen samen bij 2SS en worden digitaal opgeslagen. Het aantal onbehandelde koppels is voor de nulmeting een parameter. Deze nulmeting is uitgevoerd bij de deelnemers over de eerste tien maanden van 2012. Het aantal behandelingen per koppel is uitgedrukt in percentages op het totaal aantal aangeleverde koppels.

Tabel 2: Nulmeting uitgedrukt in aantal behandelingen per koppel en percentage van de koppels

Aantal behandelingen	Percentage koppels
0	40,4 %
1	41,4 %
2	15,2 %
3	3,3 %
4	0,4 %
5	0,2 %
6	0,1 %

2.3. Eerste ervaringen wijzen op problematiek van waterkwaliteit

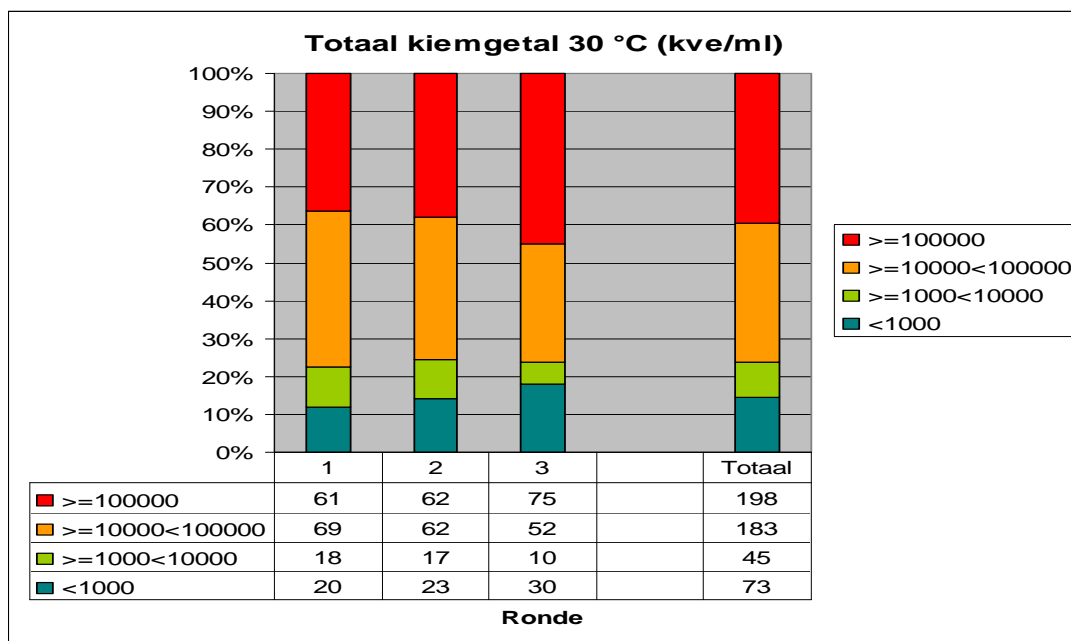
De eerste drie rondes bij de vleeskuikenhouders zijn inmiddels deels achter de rug. Wat het meest opvalt, zijn de uitslagen van het wateronderzoek. De pluimveehouders schrikken van de vele teleurstellende uitslagen. Bij nagenoeg alle deelnemers was waterkwaliteit een probleem en is er een biofilm vastgesteld die vooraf door de pluimveehouders niet verwacht werd.

Wanneer er wordt uitgegaan van de norm voor drinkwaterkwaliteit zoals deze onder meer wordt gehanteerd door de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) van maximaal 100.000 kve (kolonievormende eenheden) per ml voor totaal kiemgetal, dan voldoet 40% van de onderzochte monsters niet aan deze norm. Gelet op het belang van schoon drinkwater is het de vraag of een norm van 100.000 kve per ml een adequate norm is. Als de norm echter gelegd wordt op een maximaal 10.000 totaal kiemgetal, dan zal circa 75% niet voldoen (zie Figuur 1). Voor humaan drinkwater geldt een norm van maximaal 100 kve per ml voor totaal kiemgetal.

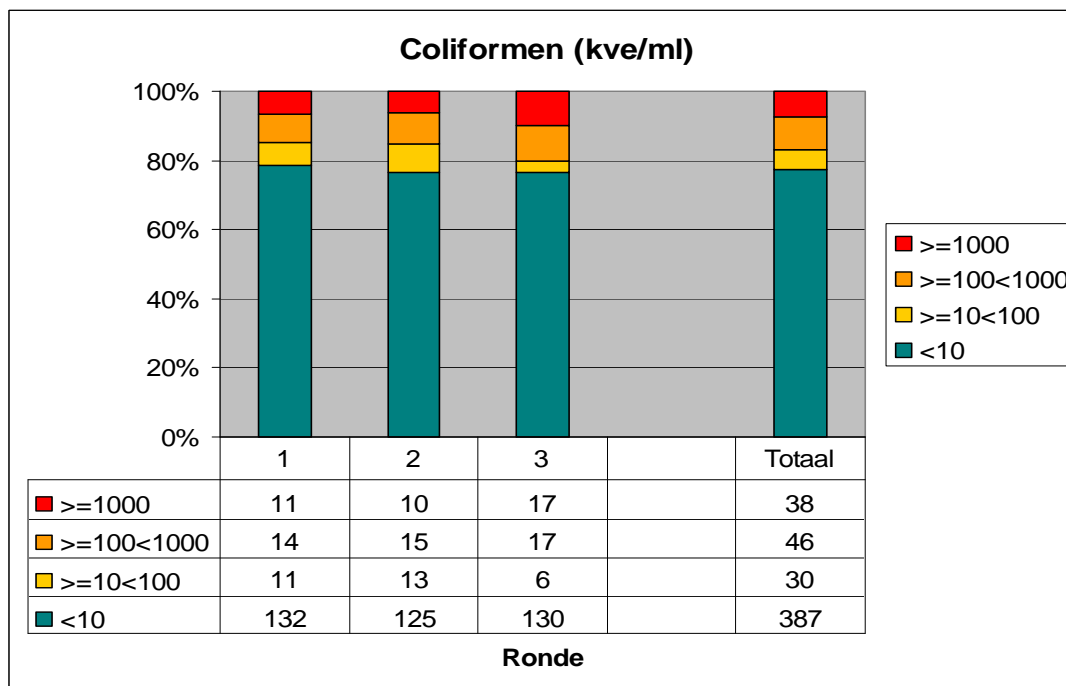
Van de onderzochte op fecale besmetting onderzochte monsters voldeed 17% niet aan de norm van maximaal 100 coliformen per ml. In meer dan 50% van de monsters waar coliformen waren aangetoond, bleek sprake te zijn van een recente fecale besmetting van het water. Een norm voor Enterococci in drinkwater voor dieren heeft de GD niet. Voor humaan drinkwater geldt voor enterococci een norm van maximaal 1 kve per ml. Ook Diergezondheidszorg Vlaanderen hanteert een norm voor enterococci van maximaal <1 kve/100 ml.

Eerste resultaten metingen waterkwaliteit

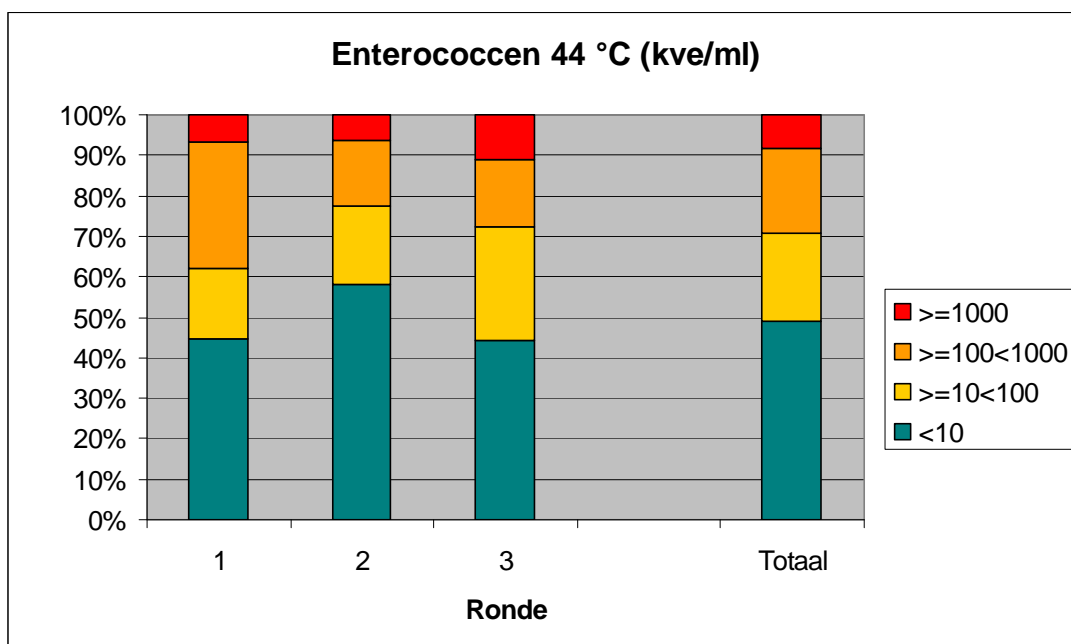
Figuur 1: Totaal kiemgetal (PCA 30 °C, n=499)

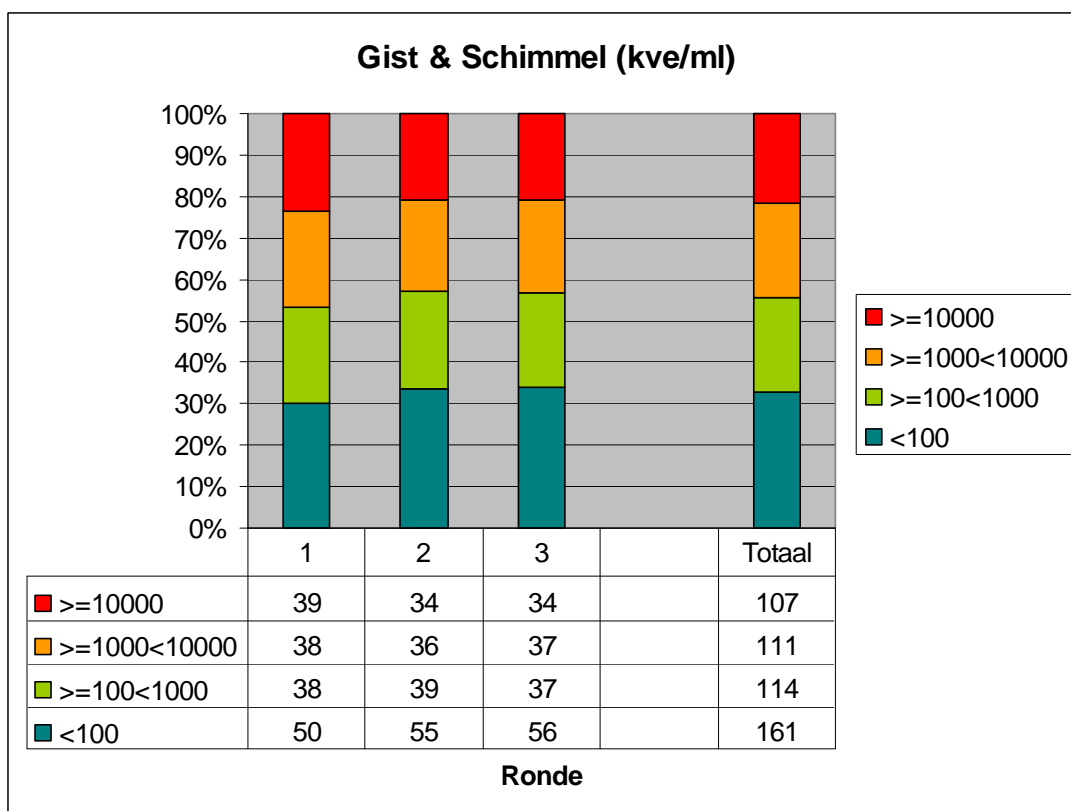
Figuur 2: Coliformen. Bij aanwezigheid van coliformen is het kiemgetal Enterococcen bepaald (n=501)

Figuur 3: Enterococci 44 °C als maat voor de recentheid van de fecale besmetting van het drinkwatersysteem(n=96)

Figuur 4: Gisten en schimmels (n=493)

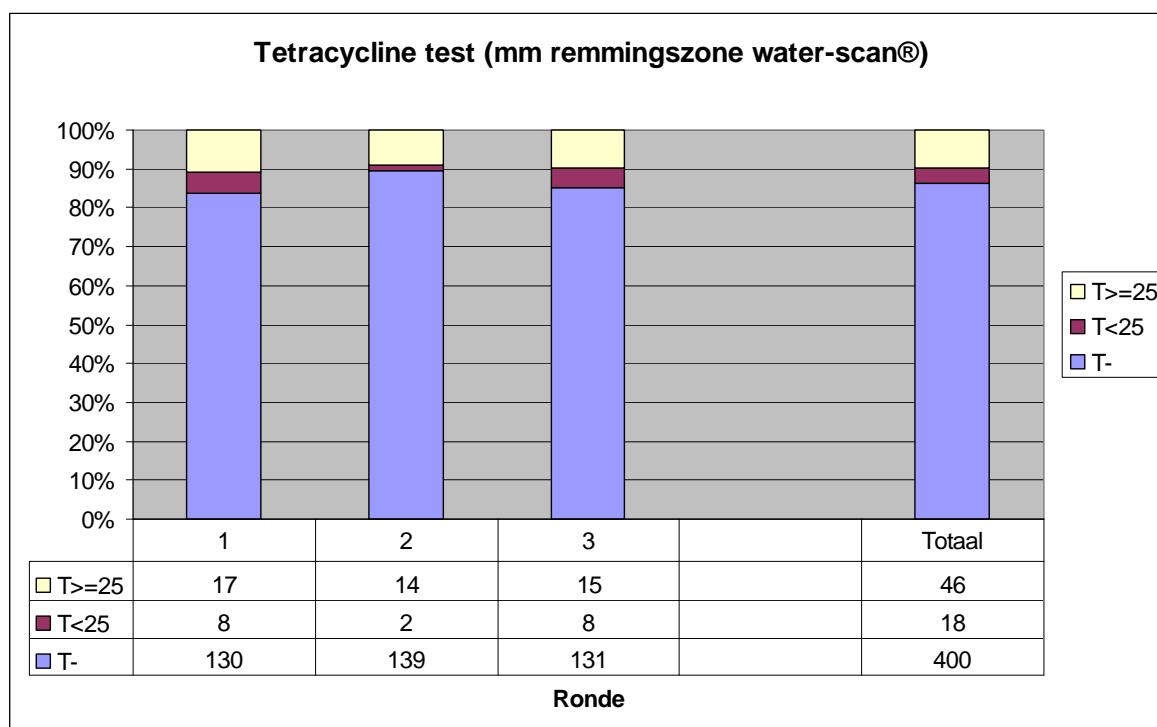

Bij de wateranalyses zijn er tevens uitslagen vastgesteld met Tetracycline-residu, ondanks dat er die ronde niet gekuurd was (zie Figuur 5). De meest voor de hand liggende verklaring is een aanwezigheid van biofilm.

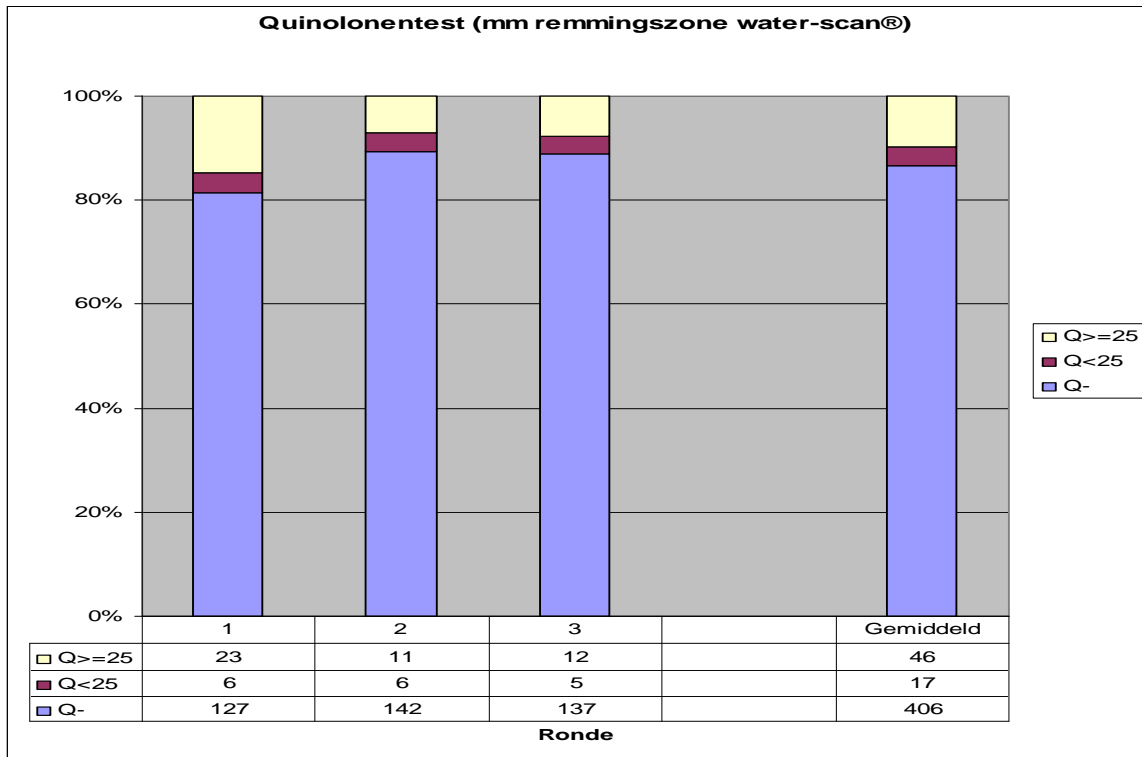
Veel watermonsters die op de tetracyclineswaterscan een remmingszone hadden, bleken ook op de quinolonewaterscan een remmingszone te vertonen (zie Figuur 6). Een selectie van het water is daarom ook kwantitatief getest op HPLC MS/MS bij DUCARES. Hieruit kwam onder meer naar voren dat de positieve tetracyclinemonsters alleen tetracyclines en geen quinolonen bleken te bevatten (zie Figuur 7). Navraag bij het RIKILT gaf aan dat bij een hoge concentratie tetracyclines, er sprake kan zijn van een (lagere) remming op de quinolonewaterscan.

Uit Grafiek 8 en 9 en aanvullend onderzoek bij Ducares blijkt dat de gebruikte waterscan alleen als screening kan worden toegepast. Andere remmende stoffen (bijvoorbeeld andere antibiotica) kunnen invloed uitoefenen op de test. Om deze invloeden uit te sluiten, is bevestiging met een nauwkeurige en duurdere analyse nodig. Als eerste screening op remmende stoffen in het water, kan deze test wel waardevolle informatie verschaffen.

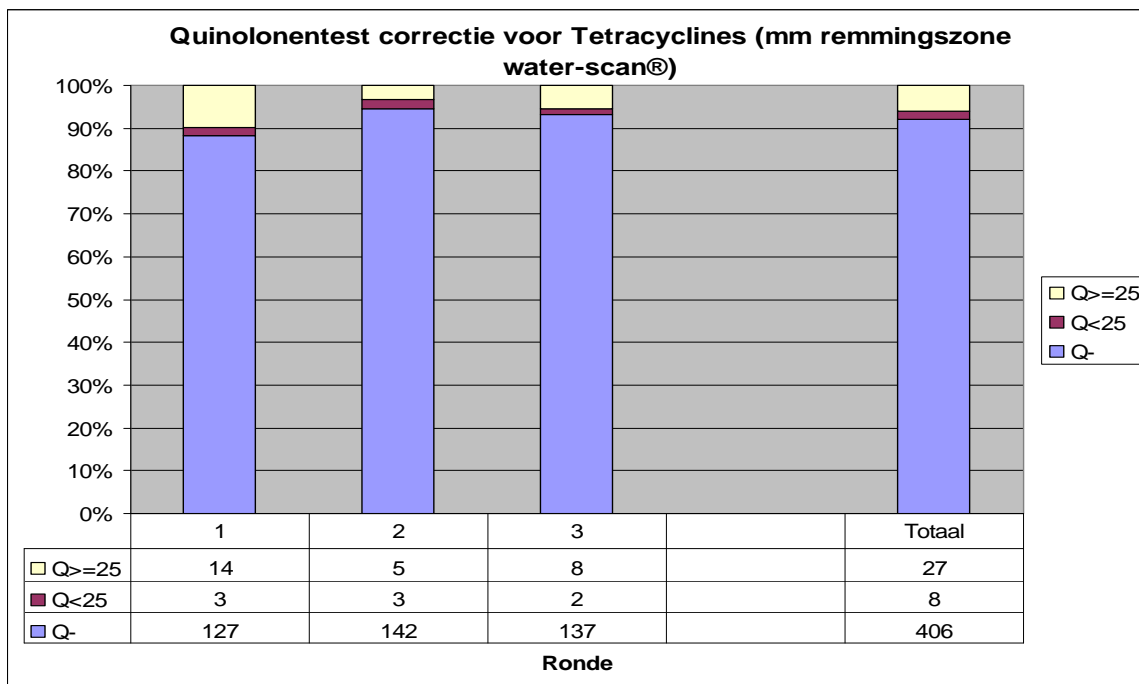
Figuur 5: Tetracyclinesscreening (n=464, 25mm komt bij benadering overeen met een concentratie van 100 µg/l oxytetracycline)

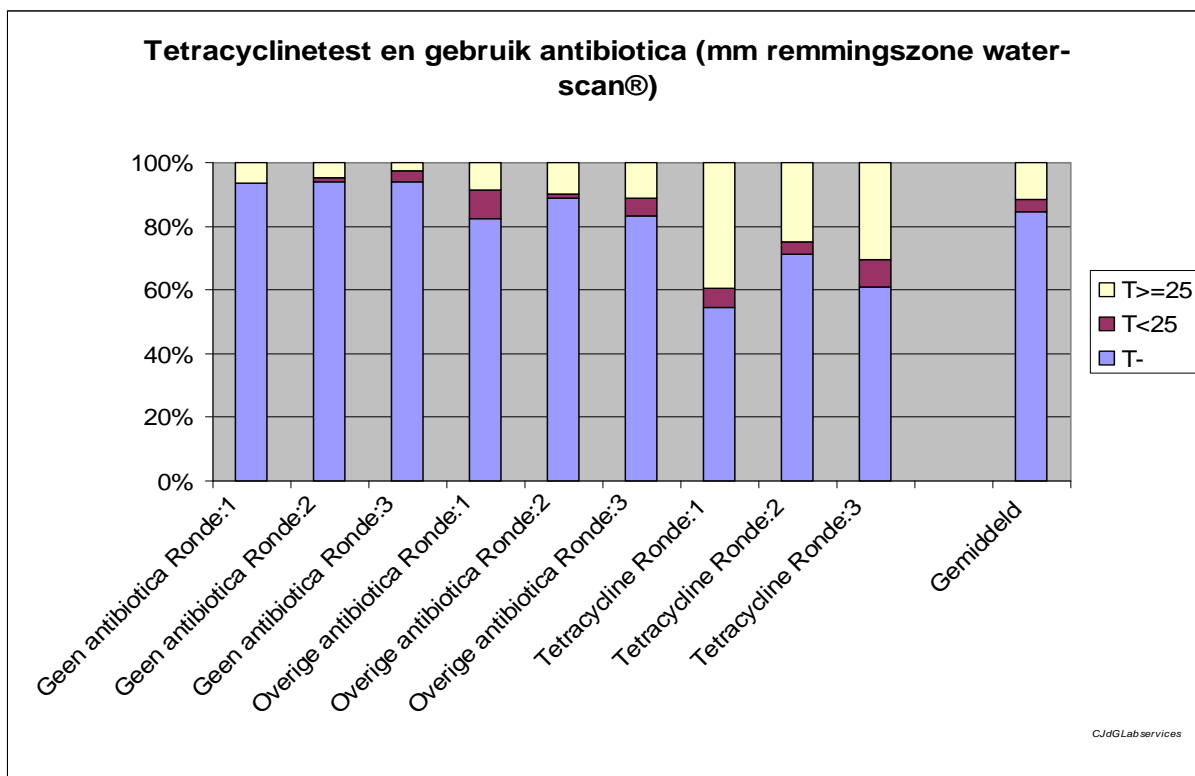
Figuur 6: Quinolonenscreening (n=469, 25 mm komt bij benadering overeen met 200 µg/l flumequine)

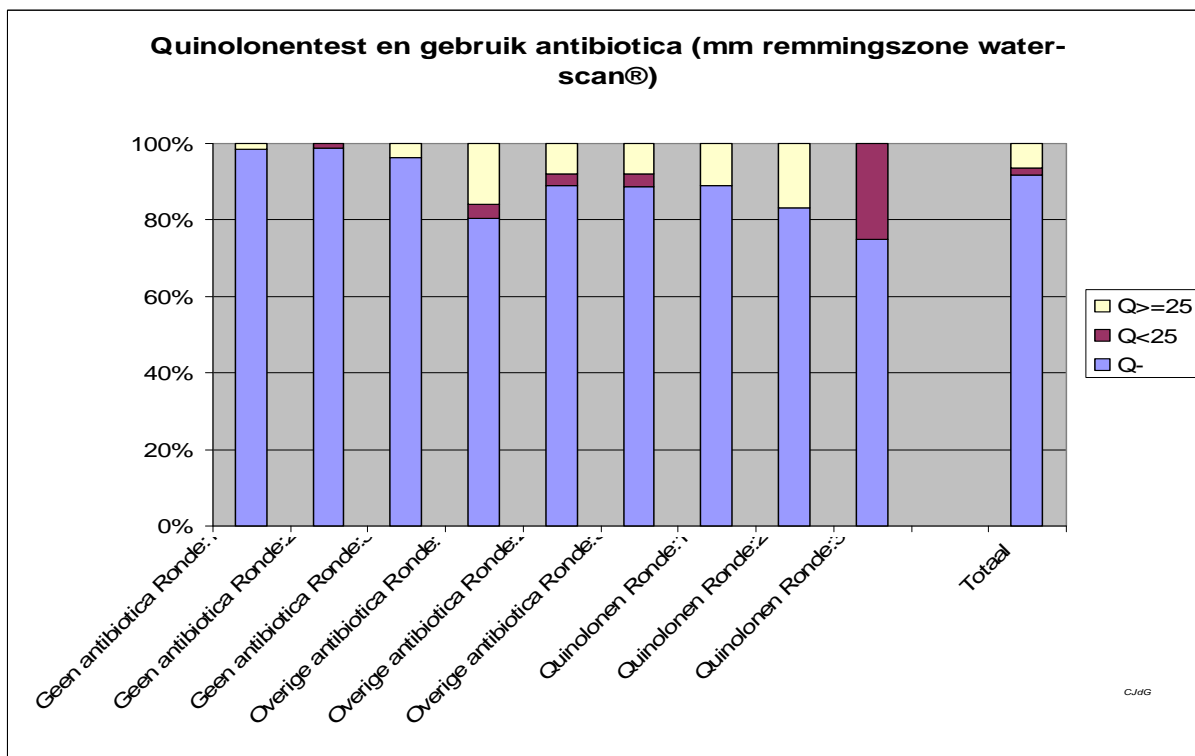
Figuur 7: Quinolonenscreening gecorrigeerd voor positieve tetracyclinescreening (n=441)

Figuur 8: Tetracyclinescreening versus gebruikte antibiotica

Figuur 9: Quinolonenscreening versus gebruikte antibiotica

Conclusies waterkwaliteit

De drinkwateranalyses maken duidelijk dat er per direct extra aandacht nodig is voor het totale proces van hygiëne. Ook aan het begin van de rondes zijn remmende stoffen en fecale bacteriën aangetroffen. Het niet goed reinigen van de leidingen zou als gevolg kunnen hebben dat water aan het begin van de ronde al is verontreinigd met residuen. Ook krijgen op deze manier resistente en/of ziekteverwekkende bacteriën een kans om te overleven, met als gevolg een besmetting van de volgende ronde.

Alle deelnemers zijn zich er inmiddels van bewust dat het drinkwater onvoldoende schoon is. Ze werken op dit moment aan het beter reinigen en schoonhouden van de waterleiding, in samenwerking met twee in drinkwaterkwaliteit gespecialiseerde bedrijven. Hierbij zullen diverse maatregelen worden ingevoerd en zal een test worden gedaan.

2SS hoopt bij de volgende monitoring en analyse van waterkwaliteit, een positief effect van deze maatregelen te zien. Gelet op de onduidelijkheid ten aanzien van normen, zal 2SS hierbij zelf streefnormen voor de belangrijkste onderdelen van de waterkwaliteit aan de deelnemers vermelden.

Gezien de resultaten van de eerste drie rondes streeft 2SS in de volgende fase naar aandacht voor waterkwaliteit voor de start van een opzetronde. 2SS streeft naar het vervangen van de meting op dag één door een meting voordat er kuikens in de stal aanwezig zijn. Aandacht hiervoor is van belang om kruisbesmetting met resistente en/of ziekteverwekkende bacteriën tussen de verschillende opzetrondes zoveel mogelijk te voorkomen. Om resistentieontwikkeling te voorkomen zal er nagedacht moeten worden over de manier waarop biofilm voorkomen kan worden en evt. aanwezige resten effectief kunnen worden verwijderd.

2.4. Vervolgstappen

Afgelopen najaar/winter is er de nodige extra ziektedruk vastgesteld (Gumboro veldvirus vanuit Duitsland), welke toch iets meer ziektedruk aangaf dan men graag wilde. Met naar verwachting iets meer antibioticagebruik als resultante voor de secundaire infecties.

Na drie rondes van de vleeskuikenhouders zal in de zomer van 2013 een eerste analyse, vergelijking en evaluatie plaatsvinden. Groepsgewijs en ook individueel zullen de prestaties op een rij gezet worden en besproken met de bedrijfsteams. Mede op basis hiervan zullen dan knelpunten worden geformuleerd in de bedrijfs- en behandelplannen. 2SS levert hiervoor een format aan waarbij aansluiting zal worden gezocht op het IKB-format. Maatregelen en acties die nodig zijn zullen, worden beschreven. Gekeken zal worden welke knelpunten vanuit individuele bedrijven en welke knelpunten vanuit de keten aangepakt behoren te worden, en welke inzet daarbij nodig is.

3. Opfokkers, vermeerderaars en broederijen

3.1. Aanpak start

Nadat de start gemaakt is met de vleeskuikenhouders, zijn er meerdere sessies geweest met verschillende bedrijfsteams voor de vermeerdering en de opfok. Er werd telkens gezamenlijk met Aviagen en de specialist van het desbetreffende mengvoerbedrijf een vermeerderaar bezocht. Daarbij werd tekst en uitleg gegeven over de onderwerpen en een basis van vertrouwen gerealiseerd voor de gezamenlijke aanpak.

Er is steeds gestart vanuit de broederij (behalve bij Lagerwey, waar begeleiding minder nodig was). De buitendienst van Aviagen speelt een actieve rol in het ondersteunen van dit proces. Daarnaast is er een groepsbijeenkomst geweest bij broederij van Hulst waarbij alle vermeerderaars, dierenartspraktijken, mengvoervoerlichters en de specialisten van Aviagen aanwezig waren.

Ook hier werd duidelijk dat er grote bereidheid was tot medewerking. Er werd aangegeven dat robuustheid van het uitgangsmateriaal voor hen een belangrijk item was voor het wel of niet slagen van het programma. De maatschappelijke discussie over het gebruik van antibiotica was ook deze groep pluimveehouders niet ontgaan en ze wilden er graag hun steentje aan bijdragen.

3.2. Gegevensverzameling

De cyclus van monitoring kan voor de opfok en de vermeerdering in een rustiger tempo plaatsvinden dan voor de vleeskuikenhouders. De bedrijfsteams zijn inmiddels gestart met het invullen van de basisgegevens en de eerste metingen zijn verricht m.b.t. klimaat- en wateronderzoek. Periodiek gaan de gegevens door naar de database van 2SS. Gegevens met betrekking tot de nulmeting zijn nog niet beschikbaar.

3.3. Broederijen

Met de broederijen is afgesproken dat ze ook meerdere parameters zullen bijhouden. Bij de kuikens die afgeleverd zullen worden aan de deelnemende vleeskuikenhouders, zullen de volgende extra metingen verricht worden:

- Bepaling van het eigewicht (bij inleggen) van 10 broedlades,
- Bepaling van het kuikengewicht direct bij uitkomst van deze 10 broedlades,
- Mate van bevulling van de eieren (volgens een vijftal foto's),
- % uitkomst (=aandeel verkoopbare kuikens) per VB,
- Uitval eerste week terugrapportage van de vleeskuikenhouder.

De wens is om ook extra onderzoek te verrichten naar het voorkomen van Stafylokokken Aureus. Deze bacterie is zwaar verantwoordelijk voor kreupelheid (arthritis en synovitis) bij de jonge dieren. Gedachte is om per week één broederij de dons vanuit de uitkomstkasten te laten onderzoeken op *S. Aureus*. Deze bacterie hoort niet voor te komen in de broederij en zegt iets over de totale hygiënestatus van de broederij en de mogelijke infectiedruk bij het jonge kuiken. In het Innovatieprogramma is niet in deze analyse voorzien. 2SS zal met InnovatieNetwerk bespreken of er mogelijk met enkele posten geschoven kan worden om geld beschikbaar te krijgen voor dit extra onderzoek.

3.4. Eerste ervaringen

Het is nog te vroeg voor meldingen.

De vleeskuikenhouders zijn werkelijk nieuwsgierig naar de grotere ketentransparantie en hopen daarmee op termijn een robuuster kuiken in de stallen te mogen verwelkomen. Feitelijk is dit

hetzelfde wat de broederijen graag wensen. De al in Fase 1 genoemde en beschreven claimcultuur is genoemd door alle broederijen en is mededrijfveer voor hen om mee te doen aan het project.

Robuustheid, een eigenschap die alle ketenpartijen aan het product toe wensen te kennen, begint bij de basisfokkerij. Hetgeen Aviagen EPI als geen ander onderkent en ook vanuit deze zijde wordt er volop meegewerkt om als ketenpartijen te komen tot een hoger niveau.

4. Marktconcept

Bijzonder actueel zijn de stappen die de Nederlandse retail van plan is te zetten. De retail is bezig om samen met de producenten en de industrie een nieuw concept voor te bereiden als antwoord op de plofkip. Het concept wordt als 'Kip van Morgen' in de markt gezet. Uitgangspunt voor het antibioticagebruik in dit marktconcept zal een verdere verlaging van het antibioticagebruik zijn, door hieraan strengere eisen te stellen. Alleen als het dierenwelzijn het vereist – in geval van ernstige ziektesymptomen – zullen nog antibiotica worden verstrekt. Voor de mens kritische middelen worden niet meer ingezet.

Enkele grote klanten van 2SS (Jumbo en Aldi) zijn geïnteresseerd in de aanpak van 2SS en Aviagen EPI in het Innovatieprogramma Antibioticavrij pluimveeketen, ook als input voor de verdere ontwikkelingen in het marktconcept. De laatste weken is er veelvuldig overleg geweest over dit onderwerp. 2SS wil de ervaringen met het Innovatieprogramma gebruiken bij de verdere ontwikkelingen van deze keten richting antibioticavrije productie.

5. Conclusies en vervolg

De aanpak en samenwerking in het project verlopen tot dusver naar tevredenheid van 2SS en Aviagen EPI. Hiermee wordt vooral bedoeld dat de zorgvuldige voorbereiding heeft geleid tot de vereiste samenwerking van alle schakels in de gehele keten. Alle betrokken schakels zijn positief en enthousiast, en leveren de gevraagde informatie voor een gezamenlijke analyse en ontwikkeling. Deze vorderingen verlopen volgens plan, waarmee de voorwaarde voor een succesvol vervolg is gerealiseerd. Maar 2SS en Aviagen EPI zullen wel aandacht moeten blijven besteden aan de onderlinge communicatie tussen alle schakels.

Inhoudelijk is vastgesteld dat met spoed gewerkt moet worden aan verbetering van de waterkwaliteit bij de deelnemers. De waterkwaliteit zal dit najaar opnieuw worden gemeten.

De komende periode is de eerste evaluatie een belangrijke fase. 2SS en Aviagen EPI werken momenteel samen met InnovatieNetwerk een analyseplan uit voor deze eerste analyse van de grote hoeveelheid beschikbare informatie. Daarbij zal ook gelet worden op de relatie tussen de vorderingen bij de deelnemers in relatie tot de betrokken toeleveranciers (dierenarts, veevoerbedrijf en broederij). Om de positieve verhoudingen te behouden, zullen de bevindingen uiteraard op vertrouwelijke wijze moeten worden behandeld en gecommuniceerd met alle betrokken bedrijven.

Deze eerste tussenevaluatie zal bepalend zijn voor de vaststelling van de knelpunten waaraan bedrijven en de keten vervolgens moeten gaan werken.